

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

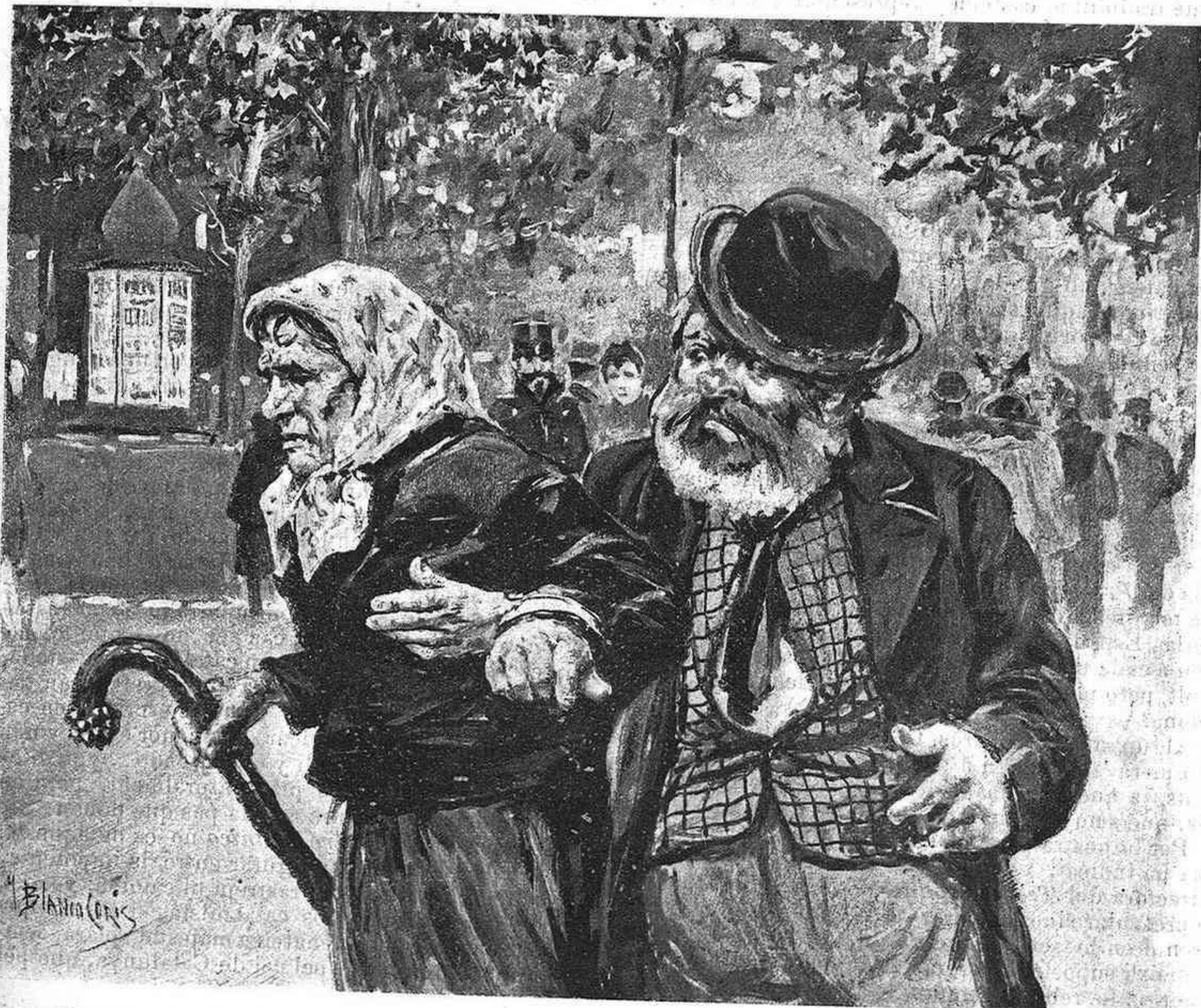
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

ARROSSEGANT LA MANTELLINA

—No remuguis, dona, que no tens rahó! Com que á la quaresma 'l menjar es pecat, un hom s' ha d' esbravar bebent.

CRONICA

GUIMERÁ, POETA CASTELLÀ

Li succeheix á n' en Guimerá com á alguns pares que blasonant de ser molt catalans y fins molt catalanistas, fan parlar als seus fills en castellà. No es nova la táctica de apareixer al exterior sent una cosa molt distinta de lo que s' es dintre de casa. Si citava noms de capitossos de la causa que, segons informes que tinch per verídichs, á casa seva parlan castellà ab los seus fills, els catalanistas intransigents de bona fé se 'n escruixirían. Pero no temin: no ho haig de fer, puig tinch per sagrat l' aforisme anglés: «*La meva casa es mon castell*» que consagra la inviolabilitat de la llar doméstica.

Ara tractantse del poeta Guimerá ja es distint. Sos fills, que son las sévas obras, al públich pertanyen, desde 'l moment que la sanció del públich aplauso sollicitan tot just surten á llum, buscant en aqueixa sanció la patent de la seva vitalitat. Donchs bé: ara mateix s' acaba de veure una vegada mes ab motiu del afortunat estreno de *El Padre Juanico* en lo *Teatro Español* de Madrit; la primera llengua que parlan els fills de 'n Guimerá, es la llengua del *Himne de Cádiz*.

De pas en pas, l' ardent apóstol del regionalisme ha acabat per posar en pugna las sevas intransigencias de catalanista ab los seus interessos de poeta dramátich. En un principi era 'l públich de Barcelona 'l que consagrava primer, l' éxit de sas inspiradas produccions, tant es aixís que fins molt temps després d' estrenat á *Romea* 'l drama *Mar y cel* no sigué traduhit al castellà y representat á Madrit. L' estreno de *María-Rosa* s' efectuá simultáneament á Madrit y á Barcelona, y com l' autor no podia partirse en dos, tingué encare pels seus amichs de Catalunya la consideració de assistir personalment al estreno barceloní, privant als madrilenys de la seva presencia, lo qual, á jutjar per lo qu' hem anat veient després, degué costarli un inmens sacrifici.

Y ho pensém aixís perque á partir de *María-Rosa*, los demás fills de 'n Guimerá á Madrit han vist la llum y á Madrit ha sigut celebrada la festa del seu bateig, ab gran y legítima satisfacció del pare. ¿Qué tindrà aquella aburrida terra dels *hidalgos*, de la qual tan sovint fa befa y escarni *La Renaixensa*, per seduhir á un home dels antecedents de 'n Guimerá, fins al extrém de ferlo claudicar de sas intransigencias catalanistas?

Perque si quan l' estreno del drama *Tierra baja* podia alegar l' autor que l' única companyia catalana que llavoras funcionava no tenia condicions per representar-lo, careixent hasta de un primer actor serio, avuy no pot dir lo mateix, tenint com te per triar dos companyias bastant regulars: la de *Romea* y la del *Principal*. ¿A que, donchs, aqueixa preferencia manifesta del poeta, envers la vila y cort capital de las Espanyas, qual nivell intel·lectual, segons diuen á cada instant la majoria dels catalanistas, es molt, pero molt inferior al nivell intel·lectual de Barcelona?

Algún motiu poderós te de haverhi, perque 'n Guimerá s' decideixi á desayrar de tal manera als seus, ja que no paisáns de naixement, correligionaris, que sempre l' han tingut en gran estima.

Per la nostra part ens resistim á creure lo que se 'ns ha indicat. Y lo que se 'ns ha indicat es que la directora del *Teatro español* de Madrit no s' avé á representar sino las obras de 'n Guimerá que s' estrenin en lo seu teatro. Y 'ns resistim á creure aqueixa suposició, perque 'n Guimerá que ab tanta energia ha rebujat sempre 'ls abusos de la política

centralisadora exercits pels poders públichs de la nació, no es de creure que s' aplanés á acceptar un abús de centralisació teatral exercit per una cómica castellana. Aixó seria senzillament irrisori, desde 'l moment que 'n Guimerá te la paella pel mánech, dada y reconeguda la superioritat del poeta que crea, sobre 'l cómic que interpreta.

¿Perqué, donchs, avenirse á importar las obras y 'ls éxits de Madrit á Barcelona, en lloch d' exportarlos de Barcelona á Madrit, com sembla que hauria de ser, atenent ans que tot á la gloria y al prestigi de las lletras catalanas?

Per respondre ab precisió á la precedent pregunta hauriam de trobarnos ficats dintre de la conciencia del autor. Sols en Guimerá podrá dir ab sinceritat per quin motiu, per quin interés, per quin gust especial prefereix las primicias dels aplausos madrilenys á las primicias dels aplausos de Barcelona. ¿Será que troba aquells mes fins, mes afalagadors, menos rústechs, menos aspres, menos barrohers que 'ls d' aquí?

Si aixís fos, valdria la pena de que ho confessés, y realisaría una bona obra: la de destruir tota una llegenda de odis, antipatias y antagonismes creada pel catalanisme militant, precisament la llegenda que dona cert tó refractari, per no dir repulsiu, á una gran part de sas legítimas reivindicacions.

¿Será que 'l poeta aprecia com á mes convenient á la difusió de la seva gloria literaria l' aplauso de un poble, com el de llengua castellana, inmensament mes numerós que 'l poble catalá, tancat entre l' Ebro, l' Noguera-Ribagorzana, 'l mar y 'l Pirinéu? Un' altra llegenda catalanista destruhida: la que preten que si un' obra es bona, ella mateixa s' obra camí, siga 'l que 's vulga 'l número dels que la parlin. Quan en Guimerá busca l' impuls inicial dels seus éxits dramátichs en la llengua castellana, senyal que considera 'l camí que ha pres molt mes fàcil y expedit, que 'l de la llengua de la terra.

¡Ah!... Si seguissem formulant consideracions de aquesta índole ¡quina desilusió pels catalanistas!...

Aquí tenen l' éxit franch, ruidós, entussiasta de *El Padre Juanico*, consignat en casi tots los periodichs de Madrit. Davant de aquest fet tan satisfactori per l' autor y per las lletras espanyolas ¿qué queda de aquella teoria catalanista que imposa en tota obra literaria escrita per un catalá, l' us exclusiu de la llengua catalana? Concebint en una llengua-están cansats de dir—y escribint en un' altra se desnaturalisa 'l pensament, se refreda la inspiració del poeta, se destrueix en la seva essencia la bellesa de una obra. *Traduttore traditore*.

Donchs l' éxit calorós del últim drama de 'n Guimerá, representat en llengua castellana, lo mateix que 'l que obtingueren los dramas de 'n Feliu y Codina: *La Dolores* y *María del Carmen*, han vingut á demostrar que l' exclusivisme en l' us de la llengua nadiuha que 's dona com una rahó incontrastable, no es tal rahó. En tot cas per molts, que lo mateix escriuen péssimament en catalá qu' en castellà, será una especie de capa ab la qual pretendrán tapar la seva impotencia. Per aquests escriure en catalá exclusivament significará un menor esforç y una menor necessitat d' estudi y de cuydado... y aixó es tot. Troban lo camí mes plá, naturalment, pero no per aixó deixan de caure á cada pas que donan.

L' autor de *El Padre Juanico* no es de aquests, no es dels que mereixin figurar entre 'ls impotents. Lo seu geni poétich no rastreja ni camina: vola. Y ara no s' escandalisin los catalanistas si afirmo que al meu entendre ab la mateixa majestat volará, sempre que s' ho proposi, pel cel de Catalunya, que pel

LO SANT DE LA SENMANA

LO BEATO ORIOL QUE DELS TALLS DE RABES NE FEYA UNSAS

¡Si poguessiu torná á viure,
oh Sant benaventurat,

avuy que 'l pobre país
se troba tan apurat!

de Castella, que pel de Canarias, ahont va naixer. En castellá escriurá tan bé com en catalá. Reparin sino que aquesta vegada ja no ha tingut de menester ni 'ls serveys valiosos, ni 'l prestigiós padrinatge del dramaturg Echegaray. ¿Qui ha sigut, donchs, lo traductor de *El Padre Juanico*? Los periódichs de Madrit s' ho reservan. No será cap literat de renom. Tal vegada l' actor Díaz de Mendoza, tal vegada la Guerrero... ¡quí sab si 'l mateix Guimerá! ¿Per qué no? Millor que la Guerrero y que 'n Díaz de Mendoza, que no son literats, ho faría ell. Y escoltin ¿per qué havent passat l' Ebro ab tanta fortuna, no ha d' escriure de una vegada obras castellanas originals, á reserva de traduhirlas ell mateix al catalá?

Recordi que avants d' escriure en catalá, escribía poesías castellanas. Algunas podría citar: per exemple una que comensa ab los següents versos:

«En la orilla del Betis se orle
sangre noble del pueblo español»

Y en la qual *orea* consona ab *Alcolea*. La va escriure al any 68, y parla del *león español* ab entusiasme, y ja ho acaban de veure, 'l ritme dels versos fins admet la música del Himne de Riego.

¿Ne volen coneixer una d' entera, molt seva, per cert, y escrita un ó dos anys avants que l' anterior? Al Vendrell, hont llavoras residía, se cantava ab ayre de americana, havent arribat á ferse molt popular. Diu aixís:

AMOR ETERNO

¡Pobre de mí, que vivo

sin esperanza—loca de amor!
¡Pobre del alma mía
siempre llevada—por el dolor!

Fuera morir la gicha
si me enterraran—junto con él:
más en la tumba sol'a....
antes la vida—libando hiel!

Que si en mi sepultura
con mano amante—fuere á llamar,
la tumba dejaría
para en sus brazos—ir á gozar.

Y si desde los cielos,
en los infiernos—oigo su voz,
mi alma en pos de su alma
cantando amores—irá veloz

Si aixís escribía en Guimerá en llengua castellana pels anys 66 ó 67, quan era jove de la primera volada, figúrinse com ho faría avuy, sobre tot si 's considera que casi totas las sevas obras, per lo predomini del element imaginatiu y per la abundancia de la hipérbole qu' en ellas campeja, y fins pel seu fondo essencialment romántich, tenen potser mes de castellanas que de castissament conformadas al carácter genuí catalá, menos caldejat, menos violent y mes reflexiu que aquell.

No hi fa res que acabi de demostrarse que 'ls catalanistas en punt al geni poétich de 'n Guimerá, com en moltes altrs cosas son víctimas ab freqüencia de las mes llastimosas equivocacions.

P. DEL O.

L' AIGUAT

(A D. J. ROCA Y ROCA)

La terra está amarada
lo vent empeny las boyras levantinas
de las serras cendrosas y vehinas,
y torna la gropada
á amenasser las hortas que s' endolan
á la séva grisó y que la tremolan.

De riu á riu y extesa
de llarch entre la mar y la montanya,
á desfermar s' acuyta la feresa
del element que entranya
y que, rabent, indómit, implacable,
s' en endú la soldada miserable
del pagés que ab suor bé prou afanya.

Ni empits ni providencias salvadoras
son ja prou á delmar la seva empenta;
los camins son trencats; engolidoras,
no arriban á las minas, que reventa
á poguer resistirli la pitrada;

ja l' horta es arrassada...
ja s' decanta la alsina corpulenta,
y enllá d' allá, que aixorda,
devalla 'l riu y s' infla y 's desborda.

Foragirat l' aucell dels pins y arbossos
que dels frets blanament l' arraseravan,
veu de lluny sa brancada feta á trossos;
fins y tot dels pallers hont s' acotxavan
han de fugir los gossos,
y en las eras y porxos l' aigua puja

brumerosa y rojenca de la pluja.
Y 'l xáflech recrudeix y la mar brama,
que 'ls rius, escometentla, la engenian;
aquí 'ls remats s' ofegan, que fugian
dels corrals enfonzats; allá reclama
auxili 'l viandant, y s' esbarrián
arreu canyars y branca y verderas
tombant per xaragalls y torrenteras.

Demá 'l pagés de l' horta y la mojada
no 'n veurá més que argila atapahida;
será l' arrel hidròpica y podrida;
la cullita perduda y enterrada;
y quan ell sos afanys creya que foran
felisment coronats, veu empobrida
sa llar hont la muller y 'ls fillets ploran,
que aixís, aixís s' esfloran
las ilusions més bellas de la vida!

A. BORI Y FONTESTA.

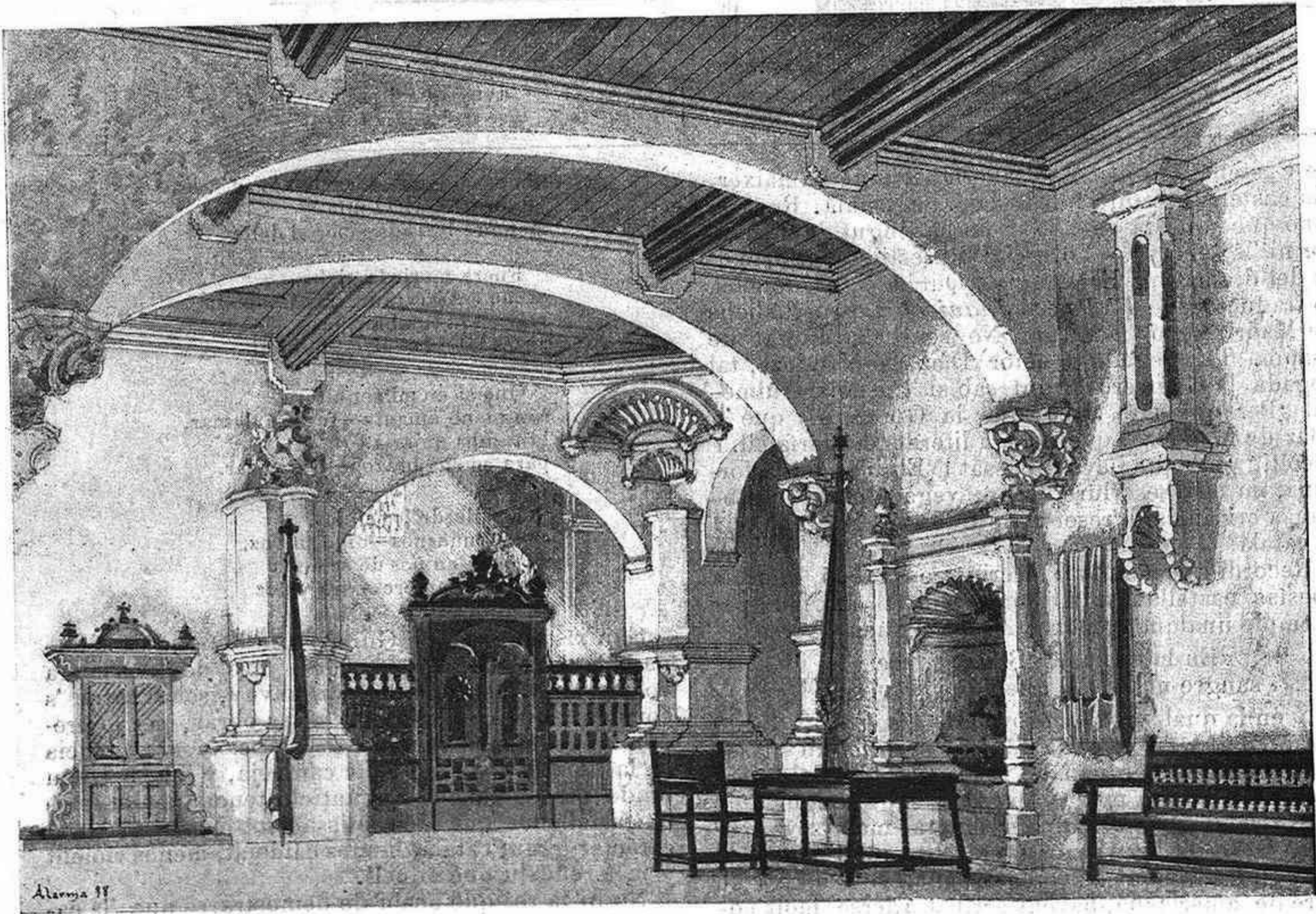
L' ÚLTIMA CONFESSIÓ

Mitj per curiositat, mitj perque ara *tot aixó* de l'
iglesia sembla que torna á ser moda, en Benet, des-
prés d' haver passat una pila d' anys—deu, dotze,
setze...—sense confessar, resolgué de cop y volta
comparéixer expontáneament davant del tribunal de
la penitencia.

Al encaminarse á l' iglesia, 'l riure casi bé li es-

ROMEA.—LO GRAN ÉXIT DE LA TEMPORADA**LO NUVI**

DRAMA EN TRES ACTES DEL MALAGUANYAT ESCRIPTOR JOSEPH FELIU Y CODINA

Alarma 11

UNA DE LAS MAGNÍFICAS DECORACIONES DE L' OBRA

(Dels escenógrafos Srs. Moragas y Alarma.)

capava. ¡Sort qu' era dematí, y la indecisa llum d' aquella hora intempestiva cubria ab un discret vel de penumbra las apariencias!

¿Ell fer cas dels capellans?... Se recordava massa de lo que desde casa seva mateix havia vist pochs anys enrera. ¡Y tal si se 'n recordava!... Un reduhit cel-obert separava 'ls dos pisos del mateix replá. En lo pis del costat hi vivia un sacerdot ab la majordona y la criada, y á través dels vidres del menjador... ¡si n' havia vist de cosas! si n' havia vist. Lo capellá, en ausencia de la majordona, empaytant á la criadeta ab los brassos oberts; la majordona y 'l sacerdot bebent alegrement vi ranci en la mateixa copa y sucanti borreguets, que 's menjavan una caixalada cada hù; los acreedors rebuts pel propi capellá ab caixas destempladas y tirats poch menos qu' escalas avall... ¡una historia! ¡una verdadera auca del *hijo malo* ab sotana!

Pero... no hi feya res: en Benet anava á l' iglesia, y á mida que s' hi acostava li semblava sentir rebrotar en ell la fé, per espay de tants anys esmortuhida.

Confessarse... ¡y qué! ¿Per qué no s' havia de confessar? Si l' acte era inútil ¿qué hi perdía, realisantlo? Y si no ho era ¿qué mes natural que banyarse en la benéfica corrent que renta 'ls pecats, disol las culpas y purifica las ánimas?...

En Benet entrá en l' iglesia, s' acostá al primer confesionari que á son pas va trobarse y pegant una ullada als devots que tenfan torn preferent, s' assentá en un recó pròxim.

Lo temple estava fosch. A duras penas, á la claror d' una llantia vehina y d' uns ciris colocats davant d' una imatge, pogué ferse cárrech de quí eran los que avants qu' ell anavan confessantse.

Primer tocá á una dona de mitja edat, qu' enllestí en poch rato; després á una pobra vella, que semblava descarregarse de grans pesos, segons las extremitats que feya á cada paraula; darrera seguí una noya, jova y elegant, molt provehida de culpas, á jutjar pel temps invertit en catalogarlas; després un' altra velleta; després un senyor de mitja edat; després...

—Li toca á vosté—va dirli de repent una senyora estirantlo lleugerament del bras.

En Benet s' aixecá sense pronunciar una paraula y 's deixá caure de jonolls als peus del sacerdot.

Estava conmogut, impresionat, dominat per una emoció extranya. Aquell rato d' espera havia remogut tot lo seu ser. L' incrédul, lo volterí, l' excéptic sentía una cosa indefinible... ¡La penitencia! ¡la confessió!... ¿No era hermosament consolador l' espectacle que oferían aquellas ánimas creyents al acudir al *dispensari* espiritual ahont las faltas s' esborran y las culpas se rentan? ¿Qué mes gran ni mes caritatiu que la veu d' aquell sacerdot que ab lo bálсам de l' absolució curava las penas y redimia 'ls pecats?...

Posat á dir los seus, en Benet feu rápidamente un resúm compendiat de la seva existencia, procurant recordar los fets mes culminants ó las partidas mes considerables de la columna del *debe*.

—¿Quánt temps fa que no s' ha confessat?—li preguntá 'l sacerdot.

—Molt! Mes de dotze ó catorze anys.

Lo confessó s' horroritzá.

—¡Dotze ó catorze anys!... ¡Quín sach de pecats deu portarmel!...

Y comprénent que si no l' ajudava, en Benet no acabaría may, lo capellá adoptá 'l partit de facilitarli la feyna per medi de preguntas.

—¿Estima á Deu sobre todas las cosas?

—En quant á aixó, no tinch res que tirarme en cara.

ESPERANT LA VICTORIA

—¿Per quí será aquest llorer?

—¿Jura?

—A no ser que m' hi obliguin...

—¿Santifica las festas?

—Sempre que 'l deber m' ho permet...

NOTA PRIMAVERAL

Las primeras rosas.

Lo confessor l'interrogá sobre las debilitats femeninas, sobre 'l' cumpliment dels deber socials, sobre la probitat...

En Benet, que com mes avansava l'acte ab mes serietat l'anava prenent, confessá sas aventuras amorosas, sas lleugeresas, alguna que altra informalitat ab los seus acreedors...

—¿No té res mes que dirme?—preguntá al fi 'l venerable capellá.

—Res mes.

—Donchs....

Y 'l sacerdot li doná ab veu serena y reposada una infinitat de bonichs consells, ponderantli 'ls perills que la dona simbolisa, l'importancia de la probitat, lo deber sagrat de cumplir ab los compromisos que 's contrauen... y á manera de sello y conclusió del acte feu sobre 'l cap de 'n Benet lo signo de l'absolució.

Lo penitent s'aixecá pera cedir lo lloch á un altre, y al retirarse dirigí una curiosa mirada al sacerdot que acabava de confessarlo..

¡Quín estors hagué de fer per no posarse á cridar al mitj del temple!...

Lo confessor que l'absolía era aquell capellá de la seva escala; aquell que quan se trobava sol corria al darrera de la criadeta; aquell que no pagava als acreedors; aquell que en amable consorci ab la majordona sucava borregos en vi ranci....

En Benet sortí de l'iglesia, desvanescudas las impressions que al entrarhi havia experimentat y sense sentir altra cosa que una immensa aversió, una sensació de repugnancia, que 'ls seus llabis expressavan ab indignadas paraulas:

—¡Ell absoldrem á mí!... ¡Ell!... Y á n'ell ¿quí l'absol?—

Desde aquell día, en Benet no s'amaga de dirho: aquella confessió es l'última.

A. MARCH.

DOS PETÓNS

LO PRIMER

Un portal: un donzell y una donzella
esplayan l'esperit;
l'essencia del amor brollant pels llabis;
l'armónich tó d'un bes sonant gentil;
miradas ruborosas que s'encreuhan
y rostres tapissats de carmesí.

L'ÚLTIM

Una arcoba: un ritme trist de llágrimas
olor de medicinas;

un febossench petó que la pell gela,
fatídica fredor d'una agonia;
després... amargant plor l'ensa una dona
y allá en lo llit hi jau un hom sens vida.

L' AUTOR

Tot lo que al mon captiva y dignifica
dú dols y dú plahers,
¡Qué es dols lo primer bes que l'amor donal!
¡¡Qu' amarch deu sé 'l darrer!!

J. PUIG CASSANYAS.

NOVAS TEORÍAS

¿Qué 'l dret es una gran cosa? ¡Vaya si ho es!
Pregúntin'ho, sino, á aquests advocats italians y alemanys que cada día hi veuhem nous aspectes y novas maneres de ferhi broma á costas de la humanitat bondadosa y crédula.

L'atavisme, la sugestió, la irresponsabilitat... tot serveix als moderns juristas pera conseguir els seus fins, que no son altres que salvar al culpable y deixar á la víctima cantant la cansó del *tururut*.

En poch temps n'hem vist dos cassos.

Una criada roba al seu amo, lo delicte es descubert y l'acusada compareix davant del tribunal.

Tot resulta probat: la minyona confessa; la agravant del abús de confiança 's destaca perfectament; lo delicte es clar y net, sense la menor boyra.

Y no obstant, ve l'advocat y demana... l'absolució.

—¿Sent tan evident el delicte?—li replican.

—No importa: l'acusada no obrá per sa propia y lliure voluntat, sino impulsada per la por...

—¿Por de qué?

—Por de no tenir prou quartos per casarse.—

Lo tribunal s'escoltava al lletrat ab un pam de boca oberta; pero aquest, insistint en lo mateix y exposant l'istoria del fet, probá que la criada 's volia casar, que 'ls quartos no li arribavan y que davant d'aquest conflicte, *no havia tingut mes remey* que ficar má á la calaixera del amo, procurantse per aquest procediment l'ingrés necessari.

¿Volen res mes natural y enrahonat que aixó?

Per desgracia 'l tribunal no vejé l'argumentació prou clara y pronunciá contra l'acusada sentencia condempnatoria.

Pero, á pesar del fracás, la teoria no ha quedat abandonada.

Fa pochos días hem tornat á serhi.

Lo cas es bastant paregut al anterior, encare que adornat ab circumstancias molt mes pintorescas.

Una fulana, que visita á una familia amiga, li roba una cantitat en valors y un bon pico en diners.

En lo moment de la vista, resulta que 'ls diners han sigut gastats y 'ls papers, cremats.

Argumentació de la defensa:

—...demano l' absolució de l' acusada, tota vegada que en el fet hi concorren dugas atenuants molt dignas de ser tingudas en compte.

¿Quinas son aquestas atenuants? Quédinse blaus... ó del color que 'ls sembli:

—L' acusada s' apoderá dels diners per por... de trobarse sense, y cremá 'ls valors ignorant lo que representavan y sense intenció de causar cap mal.—

Després d' aixó, ja tot me sembla possible.

Si la teoria prevaleix ¿qué hi haurá que per medi de la por ó de la falta d'intenció no puga explicarse y defensarse?

¿La muller de fulano comet adulteri? Ha sigut per la por que tenia de que 'l favorescut s' entristís ab la negativa.

¿Un salvatge 'ls pega foch á la casa?... Ni remotament sospitava que una casa s' encengués tan depressa; ni 's creya tampoch que fent alló hagués de molestar á ningú.

Jo encare espero veure admesa la definició següent:

—¿Qu' es el dret? La cosa mes torta que 's co-neix.

De tots modos, si aixó també es invenció de 'n Lombroso, quan lo vegin... ja li darán expressions.

MATIAS BONAFÉ.

MORT EN VIDA

Foren las senyals primeras de la téva malaltia lo sortir ab ell un dia del sarau de Ramalleras.

Las rosas que á cada galta lluhias, se van marcir y al poch temps se va sentir la teva ánima malalta.

Y cada cop més creixent la terrible enfermetat perdes la voluntat y també l' enteniment.

Després de curta batalla la agonía 't devingué y 't varen treure al carré ab lo luxó per mortalla.

Y avuy ja morta del tot tens sense llensar cap queixa per tomba una casa ab reixa que hi ha en lo carrer de 'n

[Bot.

A. CORTINA RIVERA.

LLIBRES

L' ALEGRÍA QUE PASSA, per SANTIAGO RUSINYOL.—Música d' ENRICH MORERA.—Un poema dramátich en un acte, per-

fectament representable, y cridat á produhir un gran efecte escénich sobre tot si conta ab intérpretes á propòsit: tal es lo género á que pertany l' última obra del célebre escriptor-artista.

Per un poble monótono y ensopit, ahont los que no dormen s' aburreixen passa un carro de gimnastas. Ells portan la gatzara y l' alegría ab la llibertat propia de la vida bohemia. En Joanet, un jove somniador, s' enamora de Zaira, la cantadora y ballarina: ell voldria corre mon á la ventura: ella, en cambi voldria fixarse, crear una familia. Tot y entenentse no es fácil que 's posin d'acort. Ha de destorbarho la diferencia de condició entre l' un y l' altre; l' actitud hostile dels companys de Zaira, l' escándol del pare de 'n Joanet y demés vehins del poble. Axís lo carro que ha entrat en la població despertant l' alegría dels vehins, ne surt perseguit á cops de pedra:

—«Dormim—diu en Joanet—dormim al llit de la prosa, ja que 'm fuig la poesia.»

L' obra, entre-mitj de sa vaguetat melancólica, te tochs fermes, sólits, d' un relleu extraordinari, que 's destacan en lo diálech. L' autor observa be, troba pera expressar sas impressions un llenguatge molt pintoresch, catalá castís, intraduhible... Notable es també l' esperit de la producció que s' exhala d' ella com un perfúm sutil de carinyo fondo als pobres bohemis y als enamorats d' una vaga poesia brotant espontánea entre las prosáicas grosserías de alguns personatjes engorronits en lo materialisme de la vida.

Algunas pessas de música, com son un prelude, un Ave Maria, uns Goigs, una cansó de ferrers, una marxa, una cansó de tiple, una melopea acompanyant un petit soliloqui y un vals, exhornan la producció. Las he sentidas tocar al piano y la major part d' ellas tenen un ayre molt catalanesch.

SILENCI.—Drama de mon en 2 actes de ADRIÀ GUAL. Al posarse aquesta producció en lo Teatro Líric expressarem ab tota llealtat lo concepte que 'ns merescqué. Imprés ab elegancia y originalitat, acaba de veure la llum pública, recomenantse al interés dels espectadors curiosos, que desitjin renovar impressions y ferse cárrech de la gran diferencia que hi ha entre una lectura y la representació d' una obra escénica. Estém següers que 'ls que sense haver vist lo drama de 'n Gual en lo teatro, se limitin sols á llegirlo, difícilment arribarán á formarse una idea del efecte que produheix, representat en la forma íntima ab que va serho.

Altras publicacions rebudas:

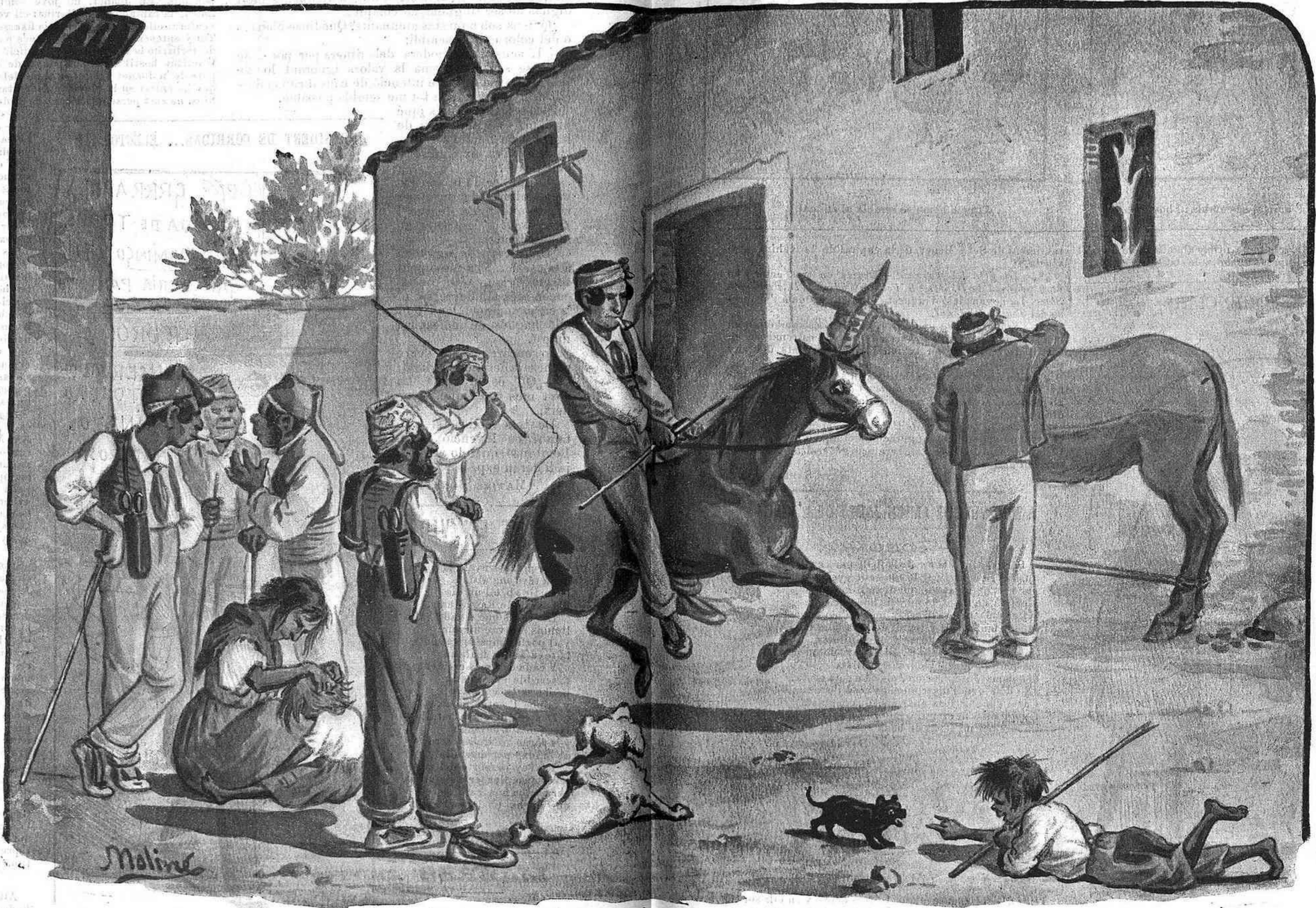
Almanaque Leridano.—Guía indicador de la Provincia de Lérida.—Año de

PRESIDENT DE CORRIDAS... ELECTORALS

—Quan vulguin, estich á punt.

GITANADA (per M. Moliné.)

La proba de l' haca

L' HOME Y LA BESTIA

Siga que l' animal se sembla al home

ó que l' home se sembla al animal,

1898.—Es una publicació molt útil y abundant en datos, al mateix temps que impresa ab notable bon gust en l' es-

CONSECUENCIAS

—¡Y are noy de qué t vé l' anar aixis?
—De tres mesos de passejarme en bicicleta.

tabliment de Sol y Benet, de la capital de la vehina provincia.

* * * *La filla del marxant.*—Drama en tres actes y en vers original de D. Joseph Feliu y Codina y D. Frederich Soler. La nova edició d' aquesta obra es deguda á l' empresa del Teatro Regional.

* * * *Senyors, falta un artista,* capritxo estrambótich en una especie de acte. de Francesch Criach, estrenat en un Círcul de Sabadell, en la funció d' Ignoscents del any passat.

* * * *Lo niu d' aucellets,* idili en un acte y en vers original de Lluís Millá y Lluís Suñer Casademunt. —Estrenat ab molt éxit al Teatro Principal, la nit del 12 de Febrer últim.

* * * *Centro industrial de Cataluña.*—Memoria leída en el solemne acto de la inauguración del nuevo local, el día 19 de Junio de 1897, por el secretario general D. Francisco Cerezo Cáceres.

RATA SABIA.

A MON VOLGUT AMICH JAPET DE L' ORGA

—Sonet—

Per més qu' ets un Joseph de pura casta,
que fas cada any per lo teu sant gran festa;
per més qu' es ta conducta molt modesta
y ets tú un xicot de bé y de bona pasta;
per més qu' ets lliberal, més qu' en Sagasta,
qu' ets molt dócil y humil de cara honesta;
per més que ta bondat ja 'm manifesta
qu' ets tot un tros de pa, aixó noy, no 'm basta
perque jo pugui inclouret á la llista
dels bons Josephs com vols tú á tota costa.
¿No dius que 'l matrimoni es cosa justa?...
Cásat donchs, fora anar més de conquesta;
fes qu' ella 'm cregui á mí, y si ab tot re 'm costa
llavors per mí serás de bona fusta.

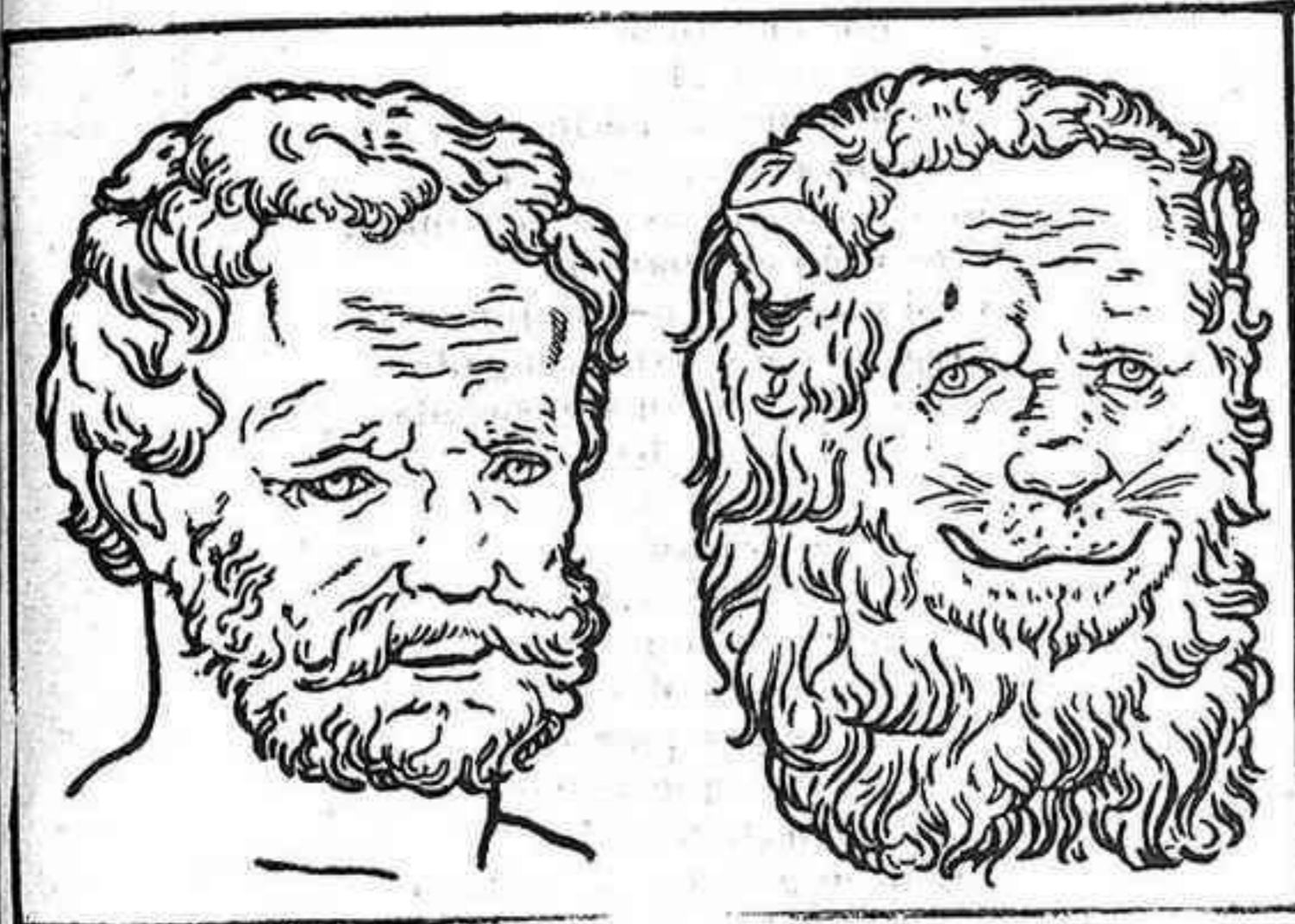
J. BOVER CASELLAS.

PRINCIPAL

Vents d' oratje, encare que te tres actes, y en ells surten distints personatjes y aquests parlan en ratllas curtas, no es propiament un drama. Per serho hi falta una idea general que revelli algún pensament, algún propósit, y li falta sobre tot varietat en las situaciones.

—SEMBLANSAS

entre l' amo y la bestia á qui ell governa

hi ha sempre un parescut providencial.

L' espectador presencia sempre lo mateix: las antipáticas grosserías de un marit, victima de un mal company y entregat al vici; lo martiri de una dona casada, objecte de las brutalitats de aquell y estimada per un jove, sense que arribi may, á lo menos visiblement, al fi que sembla deuria imposarse; una mare que lamenta que 'l seu fill estigui distret ab aquella dona, y que parla sempre de mudar de casa, sense realisarho; un amich que sembla que ha de fer moltes cosas y al últim no fa res.... tot aixó amenisat ara ab un intent de robo, ara ab una ganivetada, després ab un copo de bitllets de banch, y per fi ab un tiro.

Res de lo que passa, dispost ab ben poch art atrau, ni emociona, á pesar de lo qual una concurrencia benévola, composta en gran part de fills de Reus, varen fer sortir als autors al final dels actes, tributantlos carinyosos aplausos. Los autors Sr. Quer y Sanromá, oncle y nebot, son dos acreditats negociants de vins y esperits de aquella simpática ciutat.

**

Lo monólech *Entreacte* del Sr. Escaler, admirablement interpretat pel Sr. Capdevila, es una bonica pintura de un veterano de teatro que en sas vellesas fa de apuntador. Li dona reals la mescla agra-dolsa de lo cómic y lo sentimental.

**

Un pati de vehinat se titula un sainete de 'n Teodoro Baró. Son principal defecte es no tenir á penas argument ni bona pintura de tipos, y lo qu' es pitjor encare, gens de gracia.

No sentint el género, es més difícil escriure un sainete que un drama; com en lo periodisme succeheix moltes vegadas que s' escriu ab més facilitat un article de fondo que una gacetilla.

CATALUNYA

A benefici del Sr. Cerbón vá estrenarse un poti poti-titulat *Caballeria Chulapona*, parodia de *Cavalleria rusticana*. Lo públich ho va pendre bé, rihent las gracias dels autors de la lletra que son los Srs. Flores y Cerbón, y 'l desenfado del músich que ha donat un sentit cómic á algunas de las pessas de l' obra de 'n Mascagni.

La sarsueleta *«Señoritas toreras»* estrenada á continuació, lletra del mateix Cerbón, y música de no sabém qui, es una producció del género cómic més pujat que vá entretenir agradablement á la concurrencia.

Avuy encare figura en lo cartell, y la vritat siga dita, d' altrás se 'n representan en los teatros del género xich, que no valen tant.

Fins aquí arriban los estrenos de la present senmana.

EN LOS DEMÉS TEATROS.

Continuan al Liceo las representacions dels dos balls *Coppelia* y *Javotte*.

Per la próxima temporada de Pasqua l' empresari Senyor Bernis té contractats á alguns artistas de *primo cartello* tals com la Darclée, l' Avelina Carrera, la Rosina Storch y la Borlinetto; lo tenor Mariacher, lo baix Nava-

rrini y 'l barítono Carlos Buti. Entre las obras novas que serán posadas en escena s' hi conta *La Boheme* de Puccini.

A *Romeo* s' está representant ab l' éxit de sempre *Lo Nuvi* de 'n Feliu y Codina.

Al *Tivoli* s' están fent preparatius per representar lo drama sacro *La Passió y Mort de N. S. Jesucrist*. Després de *Los polvos de la mudre Celestina* no va mal. May siga sino per alló que diuhen els capelláns: *«Memento homo quia pulvis.... etc., etc.»*

A *Novedats* després de *Aida* s' ha posat *Gli Hugonotti*, ab molt éxit tant l' una com l' altre ópera. Y á continuació vindrá la partitura del immortal Bizet *I pescatore di perle*, qu' es una preciositat com recordarán molt bé 'ls que la sentiren cantar al Liceo per en Garulli.

Al *Gran-via*, sarsuela xica y al *Nou Retiro* sarsuela seria per una companyia molt regular baix la direcció del mestre Arturo Isaura.

De manera que á lo menos avuy tenim sarsuela per tots los gustos.

N. N. N.

FRASSES ILUSTRADAS

Cauhen quatre gotas.

LO CANT DE LA QUARESMA

Al arribar la Quaresma
 á un senyó devot y rich
 no dea darli cap fatich
 salvar l' ànima, está clar;
 com que té la bossa plena,
 llevantse al despuntá 'l día,
 corra á la pescateria,
 que acaba 'l peix d' arribar.

Del mar hi troba
 los peixos fins;
 llagostas, mólleras
 y llagostins,
 llús que belluga.
 Si vol fé arrós
 calamars troba,
 molt viu y hermós.

Com sol comprar molta teca
 al costat séu va la criada,
 que prou se l' ha carregada....
 duhent aquell wagó-cistell,
 que á dintre hi cabria un *Maine*;
 sort que del pés ni s' adona,
 quan ab lo senyó enrahona,
 que va dantli algun concell.

—Deixa aixó á casa,
 diu lo senyor,
 y compras oli
 fi, del millor;
 fás una salsa
 d' àngel ¿m' enténs?
 de llart cuidado
 que 'n gastis gens.

A las dugas seu á taula
 presidint á sa familia;
 primer ab Deu se concilia
 mormolant una oració.
 Surt l' arrós llensant fumera,
 surten set ó vuit plats més;
 á Deu dona mil mercés,
 y s' acaba la funció

Menjant de *magre*
 eix rich devot
 no 's troba débil,
 y á més de tot

ja pot morirse
 sens cap recel:
 de correguda
 entrarà al cel.

Ara als que fan de manobre
 y guanyan set ó vuyt rals
 planyéulos, ja están més mals:
 cremarán eternament.

Casi que tot l' any dejunan,
 puig sols menjæn arengadas
 sense oli, y quan son sucadas
 es ab oli del pudent.

Pro fins dissapte
 no cobrarán
 y al sant divendres
 de *cuyts* no n' hi han.
 La quarta d' oli
 val molts quartets
 y encar' que 'ls pesi
 pecan ¡pobrets!

Algun se palpa la ermilla,
 y 's troba cinch *sentiments*
 y 'l veuréu que surt corrents
 á comprar vint grams de llart;
 se fregeix quatre monjetas
 ell mateix, que aixó fa sabi;
 se las menja, y s' unta 'l llabi
 perque sembli qu' está fart.

Y de *gras* menja
 eix pobre obré,
 pro de tan débil
 cau pel carré,
 y al descuidarse
 de respirá,
 un gros dimoni
 l' enfilará.

L' AVI RIERA.

ESQUELLOTS

Se 'ns assegura que fa ja alguns días ha tornat á
 ferse cárrech de la direcció de *El Diluvi*, D. Ma-
 nuel de Lasarte en persona.

CERTÁMEN DE MEDALLAS PERA LA FIRA-CONCURS AGRÍCOLA

LO PROJECTE PREMIAT

(Del inspirat artista catalá *Eussebi Arnau*)

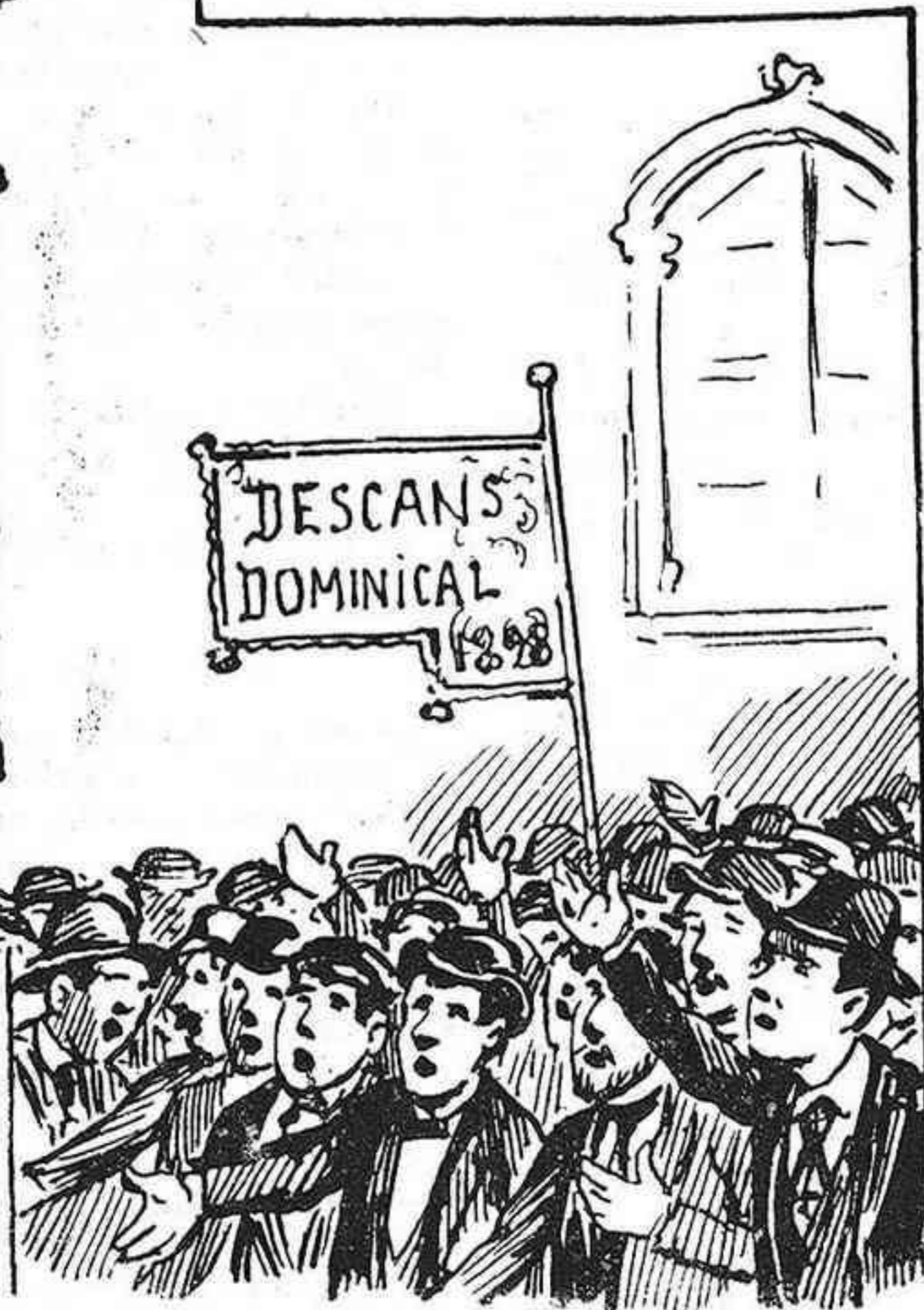
LA RECÍPROCA

propio derecho, pues ha compuesto su última obra, *El padre Juanico*, en el idioma de la Patria, universalizando así, sin necesidad de traducciones ni de arreglos, los frutos de su poderoso talento, que sabe vencer con bríos en la tragedia, con emociones en el drama, con dulces y delicados sentimientos en las tranquilas escenas de la comedia.»

Y ara no extranyin que al reproduhir las ratllas precedents ens abstinguém de traduhirlas.

Las deixém en castellá porque *fan mes tropa*.

Está molt bé que 'ls dependents de comers procurin obtenir dels seus principals la festa del diumenje. ¡Ganga pels que ho consegueixen!...

—Ja qu'ells ho han fet per nosaltres, volém donarlos las mans: senyor bisbe ¡concedeixi lo descans als capellans!

Lo Sr. de Lasarte, com no pot ignorar ningú, siguié Secretari general de *La Salvadora*, famosa societat de contra-seguros, que á tants infelissos va tirar per portas, y quals conseqüencias judiciales, encare avuy, després de tants anys, se bellugan en los tribunals de justicia.

Inútil dir que ab lo Sr. de Lasarte *al frente*, adquirirá 'l *Diluvi* gran autoritat y prestigi pera prosseguir sas *salvadoras* campanyas moralisadoras.

Un altre aspecte del actual director de *El Diluvi*. D. Manuel de Lasarte es oncle carnal de D. Joseph M.ª Lasarte, secretari de la Junta de Cementiris á qui 'l *Diluvi* acostuma á tractar ab tan exquisida consideració.

No sembla sino que vulga matarlo á disgustos, porque sent secretari de la Junta l'enterrin de arrós y ab tota la pompa possible.

Aixó sols basta per veure fins á quin punt l'oncle Lasarte, s'interessa pel bé de la familia.

Per si á *La Renaixensa*, al transcriure l'opinió de la premsa de Madrid, respecte al estreno del últim drama de 'n Guimerá, li passés per alt lo manifestat pel *Globo*, ho transcribím literalment:

«Angel Guimerá, el ilustre dramaturgo catalán, porque es autor ilustre de veras, no por gracias ni por componendas de ninguna clase, hasta ahora escribia sus obras en el dulce lenguaje que le ha servido para ganar fama y renombre envidiables.

»Desde anoche figura entre los autores castellanos por

Pero de aixó, á fer la forsosa als que 's mostrin reacis á concedirla, francament, hi va la mateixa diferencia que media entre lo lícit y lo ilícit.

No per medi de la imposició, ni molt menos apelant á las amenassas lograrán guanyarse l'apoyo de la opinió desinteressada.

O sino fassin una cosa: consultin lo cas ab D. Jaume, y estich segur que 'ls dirá que no es aquesta la millor manera de santificar las festas.

S'ha de confessar que 'ls periódichs francesos sempre que s'ocupan de costúms espanyolas, las hi engaltan pel descusit.

Pero també es cert que devegadas tenen molta gracia.

Com per exemple, 'l periódich de París que conta la següent anécdota de 'n Frascuelo:

En una ocasió—diu—sigué l'amant de la esposa de un antich oficial de Marina, 'l qual,

enterat de la seva desgracia, va desafiarlo.

Aceptá en Frascuelo, y 'l lance tingué efecte en los alrededores de Madrid.

L'espós ofés rebé una gran estocada, com no podia menos batentse ab un matador tan hábil y valent. Pero sobrevisque á la ferida.

Y en *Frascuelo*, al enterarse de que s'havía salvat, digué:

—«Aquest es el primer toro que se m'escapa ab vida.»

¿No es veritat que aquest xiste francés resulta de punta com las banyas del... toro?

Sense la mes mínima observació, va ser aprobat l'altre dia 'l pressupost adicional del Ajuntament de Barcelona.

Sis regidors y dos vocals associats van arreglar-nos els comptes, en virtut dels quals los pressupostos del Interior y l'Ensanxe que ja ascendeixen á pesetas 29.848,000 y pico, s'augmentan ab 18.287,000 pessetas mes, arribant á formar un total de pessetas 48.135,000.

Dos vocals associats y sis regidors únicament,

conforme acabém de dir, varen donar legalitat á un augment tan considerable dels gastos municipals.

**

Un quènto vell:

—De quina manera vol que l' afayti?—preguntava un barber molt xerraire á un seu parroquiá que li coneixia la flaca.

Y aquest li va respondre:

—Afaytim callant.

Aixís es com ens están afeytant als barceloníns: en sessió pública; pero sense dir ni una paraula.

Si 'l tinent de arcalde Sr. Travé es un home de cor, no consentirà que sense mes ni mes se tiri á la miseria á un infelís cego, venedor de periódichs, sense altre medi de guanyarse la vida en una taula que tenia de molt temps instalada en lo carrer Major de Gracia, á poca distancia de la Travessera.

Per ambicions mesquinas de no volem dir quí y mitjansant certas influencias que no hem de posar en descobert á lo menos avuy, aquell desgraciat cego s' ha vist expulsat del seu lloch y fins detingut y amonestat ab una duresa y una arbitrariedad incalificables.

Y no dihém res mes, per creure que ha de bastar aquest avís perque 'l tinent de arcalde del districte de Gracia Sr. Travé, *atravessi* la seva autoritat, reintegrant á un pobre desvalgut en los medis de guanyarse honradament la vida, que han tractat de arrebatarli.

Lo ministre de Russia á Pekin ha entaulat reclamacions contra 'l fet de haver contractat lo govern xino un gros empréstit ab un sindicat de bankers anglo-alemany.

¿Y saben que li ha respost lo mandarí encarregat dels quites?

Que l' emperador ha confiat l' encárrech de tractar directament aquesta delicada quèstió á Sant Petersburg al seu embaixador en aquesta última capital, lo Sr. *Ksu Xing-Xeng*.

¡Xing! ¡Xeng!

Ab aquest cop de platerets no es fácil que 'ls rusos y 'ls xinos s' arribin á entendre.

La Comissió organitzadora del passat Carnestoltes, ens ha favoregut, com á la major part de la premsa, ab un diploma de cooperació, qu' es una verdadera obra d' art humorístich que li agrahím de debó.

Junt ab lo diploma 'ns envía un estat de comptes detallat que demostra la pulcritud dels senyors de la comissió en la gestió dels fondos. Resulta dels comptes que per subscripció pública varen recaudar 6,177'92 pessetas, y varen gastarne: 7,591'85, quedant per consegüent un déficit de 1,414'49.

Aixó per una part. Pero per l' altre costat, de las deu mil pessetas concedidas per l' Ajuntament pera premis se n' han gastadas sols 8,400, resultant un sobrant de 1,800. Creyém que l' Ajuntament hauria de destinar una part de aquest sobrant á aixugar lo déficit. Si ho fa, li tributarém un aplauso.

**

Perque, la veritat es, que la Comissió organitzadora s' ho mereix, per l' inteligencia, l' acert y 'l bon gust artístich que va desplegar.

No mes que ab un total de 15,991 pessetas va proporcionar á Barcelona una serie de festas agradables y animadíssimas, demostrant que quan hi ha honradés, afició verdadera y bona voluntat, ab pochi diners se poden fer cosas molt bonas ... fins donar vida nova al Carnaval que havia caygut tan avall, que molts ja 'l tenian per mort.

A ca'n Parés hi havia la senmana passada una hermosa imatge del Sagrat Cor, exquisidament pintada per en Lluís Graner.

Fugint del convencionalisme que acostuma á presentar á Jesús semblant á una dona ab barbas, en Graner ha pintat una figura impregnada de misticisme, de sentiment; una figura ademés que té 'l sello de la rassa judaica. Lo cor que mostra ja no es la reproducció servil y realista de aqueixa entranya, sino un foco de llum que 's reflecta en lo cos, en las mans y en lo rostre de la imatge ab una veritat pasmosa.

Tots los amants del art, serán devots del Sagrat Cor de Jesús pintat per en Graner. De totas veras creyém que si 'l reproduheix per medi de la heliografia, prestará un bon servey á la difusió del art religiós.

¿Y encare ro han tocat á vol totas las campanas y campanetas de la Seu?

Francament, no ho entench.

Ni ho entendrán vostés si consideran que, segons afirma un periódich, lo bisbe D. Jaume ha lograt convencer á D. Manuel Girona, de tal manera que dintre de poch será un fet la construcció del cimbori de la Catedral.

No en va varen deixar aquella escala arrimada á una de las parets del carrer de Santa Llucia.

D. Jaume devía dir á D. Manuel:

—¿Qué li sembla: la trayém ó la deixém aqueixa escala?

—Per mí fassa lo que vulga—li respondria l' opulent capitalista.

—Miri qu' es l' escala de pujar al Cel... Y digui ¿qué 'n farà dels diners el día que 's mori?

Davant d' aquesta reflexió, D. Manuel diria:

—M' ha convensut... no la toqui l' escala... Y quan vulgun ja poden comensar; pero ab una condició: jo vull dirigir los traballs d' edificació. Ho faré ab molta economia com fins ara, y aixís me salvaré mes fácilmente. No mes que per dirigir las obras que al Cel se pujan oferir, m' obrirán las portas de bat á bat —«Passa Girona, passa—'m dirá Sant Pere:—per fer obras ningú com tú. Passa, que 't necessitem.»

En una casa particular.

Un home molt distret que acostuma á trabucar las paraulas, per mes que conserva la idea qu' ellas significan, diu quan li obran la porta:

—Déu los guard' ¿viu aquí 'l Sr. Filoxera?

—Filoxera?... No, senyor... no se de quí 'm parla.

—Donchs l' amo com se diu, ¿vol ferme 'l favor?

—L' amo de aquesta casa 's diu Sr. Vinyamata.

—Just... aixó... Filoxera ó Vinyamata, al cap de vall significa lo mateix. Si es á casa, díguili que hi ha un senyor que l' ha de veure.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ÚLTIMAS NOVEDADES

CUENTOS, TIPOS Y MODISMOS DE ARAGON

COLECCIONADOS POR EL General N. NOGUÉS, PROCEDENTE DE INFANTERÍA

CUENTOS BATURROS

Un tomo 8.º, Ptas. 2.

DEL AMOR, DEL DOLOR Y DEL VICIO

NOVELA DE ENRIQUE GÓMEZ CARRILLO

Un tomo 8.º Ptas. 2.

A. Bellver

EL SUMARIO

GUÍA PARA SU FORMACIÓN

Un tomo en tela, Ptas. 5.

ANUARIO FINANCIERO

DE

ESPAÑA Y AMÉRICA

PARA 1898

Guía práctica de los capitalistas, bancos y sociedades, banqueros, agentes de bolsa, corredores y comerciantes

POR

SANTIAGO M. PALACIO

DIRECTOR DE LA «GACETA DE LA BOLSA»

Un tomo encuadernado, Ptas. 4.

FEDERICO NIETZSCHE Y EL ANARQUISMO INTELECTUAL

POR EDUARDO SANZ Y ESCARTIN

Un tomo Ptas. 1.

EL CONTRATO DE APARCERÍA

SOBRE LA PLANTACIÓN DE VIÑAS

según el artículo 1656 del Código Civil

POR

VICTORINO SANTAMARÍA

Un tomo en 8.º Ptas. 5.

ESTUDIO

ACERCA DEL CONTRATO DE ARRENDAMIENTO

DEL JUICIO DE DESAHUCIO

en caso de venta de la finca arrendada

POR VICTORINO SANTAMARÍA

Precio UNA peseta

NUEVA LEY ELECTORAL

PARA

DIPUTADOS A CORTES

Precio: 2 pesetas.

Obras próximas á publicarse

DE ROMPE Y RASGA

por J. LÓPEZ SILVA

TOMO 58 DE LA

COLECCIÓN DIAMANTE

EL GENIO Y EL ARTE

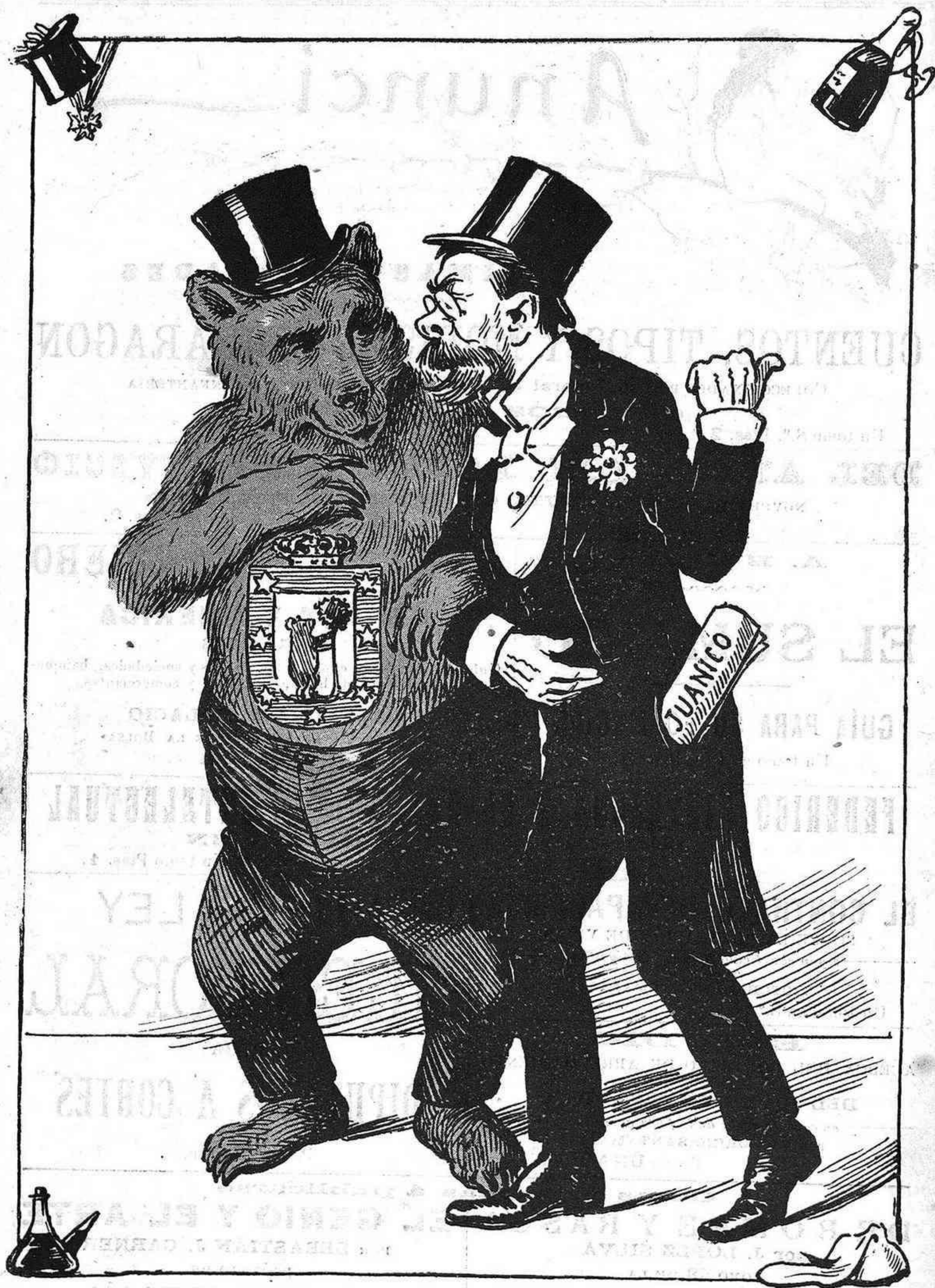
POR SEBASTIÁN J. CARNER

PRÓLOGO DE

F. MIQUEL Y BADÍA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

A LA CORT.—DE BRASSET AB L' «ENEMICH.»

—Dí, Angel ¿qué has hecho de la barretina?

—La deixo sempre allà... ¡No més la porto per anar per Barcelona!